

Prvi sporazum z Madžari

Danes in jutri zasedejo madžarske čete dve obmejni železniški postaji na Slovaškem — Odločno stališče Slovakov — Prvo avtonomno vlado Podkarpatske Rusije bo sestavil minister Parkanj

PRAGA, 10. oktobra. Proti madžarsko-poljski zahtevi, da se Podkarpatska Rusija priključi Madžarski in doseže tako skupna meja Madžarske in Poljske na Karpatih, so razen Češkoslovaške in same Podkarpatske Rusije nastopile sedaj tudi Anglija, Romunija, Nemčija in Italija. Angleška vlada je po svojih poslanikih obvestila madžarsko in poljsko vladu, da madžarske in poljske zahteve niso v skladu z načelom samoodločbe, ki tvori podlago monakovskemu sporazumu. Ob enem je izjavila, da bi proti vsakemu nasilnemu nastopu Madžarov in Poljakov že sedaj nastopila za Anglijo dolžnost, ki jo je prevzela z garancijo za novo Češkoslovaško. Nemčija pa je v sporazumu z Italijo svetovala Madžarski, naj svoj zahtev ne pretirava, ker je Nemčija in Italija v tem primeru ne bi mogli podpirati. Ti koraki velesil so povzročili v Budimpešti veliko potrtost. Zato se je pokazalo, da Madžarska popušča tudi na konferenci v Komarnu, čeprav je formalno še predložila svoje prvotne zahteve. Prvi sporazum je v Komarnu že dosežen. Češkoslovaške čete izroče danes Madžarom prvi del zahtevanega ozemlja.

PRICETEK KONFERENCE.

PRAGA, 10. oktobra. Zaradi ureditve nekaterih formalnosti se je, sporazumno med Prago in Budimpešto prvi sestanek češkoslovaško-madžarske komisije za novo razmejitev, vršil šele včeraj, in ne že v soboto, kakor je bilo prvotno določeno. Prvi sestanek v Komarnu je bil sinoči ob prvem madžarskega zunanjega ministra dr. Kanye je po formalnostih izročila češkoslovaški pod vodstvom slovaškega ministrskega predsednika dr. Tise svoje zahteve, ki segajo daleč čez okvir narodnostnih načel. Madžari zahtevajo poleg res madžarskega ozemlja tudi čisto slovaška okrožja in vso podkarpatsko Rusijo. Vendar se zdi, da so te zahteve takega značaja, da jih Madžari sami po novem mednarodnem položaju ne bodo skušali vztrajno zagovarjati. To dokazuje tudi dejstvo, da je konferenca rešila že včeraj v popolnem sporazumu prve tri zahteve madžarske vlade. Po tem sporazumu bo madžarska vojska v prihodnjih 36 urah zasedla dve mesti na zahtevanem ozemlju. Sporazum je dosežen tudi glede postopnega odpuščanja Madžarov iz formacij češkoslovaške vojske ter izpustitvi vseh madžarskih političnih kazenincev. Pogajanja se v prijateljskem duhu nadaljujejo.

PRVI DOGOVORI

BUDIMPEŠTA, 10. oktobra. Avala. MTI poroča: Včeraj ob 19. uri sta se sešli v Komarnu češkoslovaška in madžarska delegacija, da se pričneta pogajati o odstopitvi madžarskih krajev Češkoslovaške Madžarski. Po medsebojnem pozdravu so se takoj pričela pogajanja. Češkoslovaška delegacija je predložila najprej svoje predloge in izjavila, da je CSR v dokaz dobre volje pripravljena v teku 24 ur, to je tekom ponedeljka izročiti Madžarski v zasedbo in last železniško postajo in kraj Satoralya-Ujhely. V nadaljnjih 36 urah pa bo izročena tudi železniška postaja Nove mesto. Madžarska delegacija je te predloge sprejela in dovolila, da smejo češkoslovaški vlaki do nadaljnjega voziti do teh postaj, prevajati ne smejo samo orožja in streljiva. Nato je postavila madžarska delegacija svoje celotne zahteve. Češkoslovaška delegacija je zahtevala, da se ji dovoli čas do danes opoldne, da madžarske zahteve prouči. Pogajanja se bodo danes popoldne zopet nadaljevala. V obeh delegacijah upajo, da bodo pogajanja tudi vnaprej potekala ugodno in da bodo čimprej zaključena, da se tako pomiri nervoznost prizadetega prebivalstva in od strani sedanja napetost.

SLOVAKI ODLOČNI

BRATISLAVA, 10. oktobra. Nova slovaška vlada je sprejela v soboto sklepe

glede stališča, ki naj ga zavzame češkoslovaška delegacija pri pogajanjih v Komarnu. Slovaki so se odločili neomajno braniti svojo narodno posest in ne bodo popustili nasproti pretiranim madžarskim zahtevam. Izdan je bil tudi proglas po radiu, v katerem pravi slovaška vlada, da se bo demobilizacija v CSR zaradi pogajanj z Madžarsko izvršila le postopoma. Na Slovaškem morajo biti čete še nadalje strogo pripravljene ves čas pogajanj. Samo močan narod se lahko častno sporazume in pogodi s svojim sosedom. S slabščen se nihče ne pogaja, ampak mu preprosto diktira svojo voljo.

Umik prostovoljcev iz Španije

ITALIJA JE ŽE PRIČELA UMIKATI SVOJE PROSTOVOLJCE — UMIK LE SIMBOLIČEN — KOMISIJA ZVEZE NARODOV

RIM, 10. oktobra. Agencija Stefani poroča: Sedanji mednarodni položaj karakterizirajo trije glavni dogodki. Prvi je monakovski sporazum glede rešitve češkoslovaškega vprašanja. Drugi je urejanje odnošajev med Italijo in Francijo v smislu priznanja aneksije Abesinije in imenovanja francoskega poslanika v Rimu. Tretji dogodek je umik italijanskih prostovoljcev iz Španije. Vsi ti trije dogodki bodo sopomagali k pomiritvi Evrope. Sklep o umiku italijanskih prostovoljcev iz Španije, kjer se bojujejo že 18 mesecev, je zelo važen. Umik se tudi dejansko že pričneta.

LONDON, 10. oktobra. Angleška vlada je pritiskala na špansko republikansko vladu, da odstrani tudi ona enako število tujih prostovoljcev, kakor jih odpokliče Italija iz nacionalne Španije. »Evening Standard« pa piše, da je bil odpoklic italijanskih prostovoljcev iz nacionalistične Španije sklenjen v sporazumu med rimsko vlado in generalom Francom. Ta umik nikakor ne pomeni, da se Italija desinteresira na nadaljnji usodi Španije. Gre le za simbolično manifestacijo skupne italijansko-angleške želje, da se ustvarijo pogoji za popolno uresničenje zblizanja med Italijo in Anglijo in angleško priznanje aneksije Abesinije.

RIM, 10. oktobra. Reuter: »Informazione Diplomatica« prinaša vest, da bo 10.000 italijanskih vojakov, ki so služili kot »prostovoljci« v Francovi pehoti, poklicanih domov. Zdej bo napočila nova doba odnošajev z Anglijo. General Franco se je že davno pred Monakovim sporazumom z italijansko vlado glede odpoklica prostovoljcev. Njihova prisotnost ni več potrebna, ker je bitka v Španiji

Slovaki nočejo biti taki slabiči. Zato morajo voditi pogajanja z Madžari z močno vojsko za hrbtom. Samo tak sporazum bo časten.

PARKANJEVA VLADA.

UZHOROD, 10. oktobra. Začasni češkoslovaški prezident general Sirovy je imenoval rusinskega poslanca in ministra Ivana Parkanja za guvernerja Podkarpatske Rusije. Prva vlada Podkarpatske Rusije bo dokončno sestavljena najbrže šele danes, ker je bilo treba prej urediti še nekatera tehnična, politična in osebna vprašanja. Vlado sestavi minister Parkanj.

TUJE LETALO Z LETAKI.

PRAGA, 10. oktobra. Reuter: Včeraj je nad Podkarpatsko Rusijo letal aeroplan neznane narodnosti. Iz letala so metali letake v ruščini in madžarsčini, v katerih pozivajo Rusine, naj se takoj odcepijo od CSR. Pozivajo tudi rusinske vojake, naj dezertirajo iz češkoslovaške vojske, ter prebivalstvo, da ne plačuje davkov.

POLJAKI DALJE TRMOGLAVI.

LONDON, 10. oktobra. Reuter: Poljski listi dajejo vso podporo madžarskim zahtevam po skupni meji s Poljsko. Zapažen pa je bil članek v »Vremenu«, ki pravi, da je to le nespametna politična ambicija.

že dobljena. Interesantno pa je, da list ne govori ničesar o odpoklicu italijanskih letalcev in specialistov.

ZENEVA, 10. oktobra. Havas poroča: Odbor Zveze narodov, ki rešuje špansko vprašanje, je imenoval komisijo za nadziranje umika tujih prostovoljcev. Predsednik komisije je filmski general Jalandier, kot člani komisije pa so po en Anglež, Danec, Francoz, Iranec, Letonec, Norvežan in Šved. Generalni tajnik ZN je sporočil španskima vladama, da je komisija pripravljena za pot.

Spominu kralja Aleksandra

BEOGRAD, 10. oktobra. Včeraj ob 10. uri popoldne je bila na Oplencu maša zadušnica za blagopokojnim kraljem Aleksandrom I., ki se je končala z molitvijo v sami grobnici. Pri spominskem obredu so bili navzoči tudi Nj. Vel. kralj Peter II., Nj. Vel. kraljica Marija, Nj. Vis. knez namestnik Pavle in mnogi odličniki. Maše zadušnice so bile tudi v beograjskih cerkvah in drugod po državi. V beograjski saborni cerkvi je daroval mašo patriarh Gavril, Udeležili so se je med drugim tudi nekateri člani vlade.

MANJŠINSKE ŠOLE V ROMUNIJ.

BUKAREŠTA, 10. oktobra. Romunski prosvetni minister je izdal odlok, ki uvaža v vse šole, v katerih so otroci narodnih manjšin, njihov materinski jezik. To velja za otroke Madžarov, Ukrajincev, Nemcev, Bolgarov in Srbohrvatov.

KRALJEVSKI OBISK V KANADI.

TORONTO, 10. okt. Vsi kanadski listi so prinesli vest, da bošča angleški kralj in kraljica priletno to uradno obiskala Kanado.

Zapiski

Kriza francoske vlade

Novembra meseca pričakujejo tudi v Franciji izpremembo vlade. Kot nova kombinacija se imenuje narodna koalicijska, ki bi šla od socialistov, z Blumom na čelu, do desnice Louisa Marinara. („Daily Telegraph“).

Dve brzojavki

General Sirovy se je odstopivšemu angleškemu ministru mornarice Duffu Cooperju brzojavno zahvalil za plemenite besede, ki jih je imel v angleškem parlamentu in ki so „balzam na rane našega naroda v teh težkih časih“. Duff Cooper mu je odgovoril z zahvalo: „Češkoslovaška je junakinja tragedije, ki ji je priča vsa Evropa. V teh težkih dneh se je ponašala junško, pogumno in dostojanstveno“.

Politika mimo Zagreba

Bolj kot leta 1920. postaja danes jasno, da s politiko mimo Zagreba ne škodimo samo Hrvatoma, nego pred vsem sebi, kajti prej ko bodo vstosmerjeni Hrvati, bomo pogaženi mi. (I. Vrščaj v »Sodobnosti«).

Predvolilna politična situacija

Sarajevski »Jugoslavenski List« prinaša pod tem naslovom politično poročilo iz Beograda. Čeprav se do te ure še ne ve, piše omenjeni list, ali bo te dni razpuščena Skupščina in razpisane nove volitve, se v političnih krogih v veliki meri razgovarja o volitvah. Nekateri narodni poslanci, ki so bili v vojni odlikovani s Karadjordjevo zvezdo, so že odšli v »Udruženje nosilcev Karadjordjeve zvezde«, kjer so potrdili svoje legitimacije, da ne bi ostali v primeru razpusta Skupščine brez pravice na brezplačno vožnjo po železnici. G. Večeslav Vilder je v Beogradu razgovarjal s predstavnikom UO, da se gre na volitve, ker so se z ene strani pojavili glasovi o možnosti popolne abstinence. V razgovoru s predstavnikom JRZ so novinarji izvedeli, da je stranka že popolnoma pripravljena na volitve, na katere bodo po njihovem zahtevanju imeli vpliv zunanje politični dogodki zadnjega časa. Ugleden predstavnik JRZ je rekel, da bodo nove volitve definitivno vrgle v pokoj veliko število politikov iz sedanje parlamentarne opozicije, če se ne bodo še pravočasno preorientirali nasproti JRZ ali pa UO. Pri tem pa je treba poudariti, da niti JRZ niti UO ne sprejemata radi v svoje vrste zadnje disidente z liste g. Boška Jevtića. Če bo JNS postavila svojo listo, bo morala po zakonu, ki so ga prinesli njeni predstavniki, najti v vsakem srezu v državi okoli 200 predlagateljev liste in kandidata, kar bo pa zelo težko. Pri novih volitvah lahko računata na uspeh samo JRZ in HSS. Ta činjenica lahko pripelje po novih volitvah do novih izmen v našem političnem življenju. V Zagrebu ima vodstvo HSS konference, pri katerih se govori o postavljanju kandidatov za volitve.

Že 12. oktobra 1. žrebanje

drž. razredne loterije

skupno 65.000.000.- din dobitkov

Srečke v največji izbiri pri viru sreče

„PUTNIK“

uradna potovalna pisarna kralj. Jugoslavije in pooblaščen glavna kolektura
CELJE MARIBOR PTUJ

Tudi pismena naročila izvršuje poštno-
obratno točno in najvestneje 17

Maribor, 10. oktobra.

Grenka usoda vojskovodij je, da jih postavijo na steno, ali pa jih milostno upokoje, kadar izgube bitko. Čeprav bi ta usoda bila potrebna tudi pri političnih voditeljih, smo pri nas vajeni, da politični voditelji lahko doživijo še tak brodolom svoje politike, pa še naprej zaradi svojih osebnih ambicij trdovratno vztrajajo na pozicijah, četudi na velik kvar splošnih interesov. Pri nas sprejemajo politiki v do sego javnih mest in časti sicer z veseljem nase odgovornosti, ko pa katastrofalno zavozijo in bi bilo treba izvajati iz odgovornosti tudi poštene konsekvence, trdovratno vztrajajo na svojih voditeljskih mestih, če ne zlepa, pa zgrda.

Prava demokracija te prakse ne pozna in zato je prezident ČSR dr. Beneš kot konsekventen demokrat, kot pošten človek in kot voditelj naroda, ki zapostavlja svoje interese občin narodnim in državnim, po katastrofi v ČSR možgato izvajati potrebne konsekvence ter abdiciral na predsedniško mesto republike.

Po odstopu dr. Beneša, ki je bil v ČSR glavni predstavnik unifikacijske in centralistične politike ter po dr. Hodžinem odhodu v Canosso, se šele vidi, koliko škode in nepotrebnih žrtev je bratska republika doprinesla, da bi svet prepričala, da so Čehi in Slovaki en narod.

Dva faktorja sta, ki lahko objektivno odločata o tem vprašanju. Prvič znanost, ki stoji na stališču, da so Čehi in Slovaki pripadniki dveh narodov, in drugič ljudstvo samo, ki prav tako čuti, da češkoslovaškega naroda ni in da sta dva naroda, češki in slovaški. Čehi in Slovaki so češkoslovaki, kakor smo Slovenci, Hrvati in Srbi jugoslovani.

Po vseh dogodkih v svetu in še posebej po zadnjih, ki so načelno prinesli federacijo Češkoslovaški, menda ni več človeka, ki bi lahko verjel v narodno edinstvo v tem smislu, da se lahko dva ali trije narodi stope v nov edinstven narod. Prirodno in mogoče je le, da sta dva ali več narodov med seboj edina in da se v složnosti odločita za skupno, edinstveno politično in državno življenje.

Če bi Čehi in Slovaki že pred leti uredili v tem smislu svoje medsebojne odnose, bi ne doživeli, da jih morajo urejevati danes, ko je položaj za njihovo državo veliko slabši, kakor pa je bil takoj po svetovni vojni. Znova se potrjuje, da postajajo taka kočljiva vprašanja vedno bolj zapletena in njihovo reševanje bolj težavno, ako se ne uredijo čim prej. Najbolj pa otežujejo take rešitve tisti, ki z zmedenimi pojmi, ki niso niti v teoriji niti v praksi dokazani, ovirajo prirodni odnos med dvema ali tremi narodi, menda zaradi tega, da bi tujina rekla: no, zdaj vam pa verjamemo, da ste naredili en narod, in to vzamemo tudi na znanje.

Realno življenje je sedaj z vso krutostjo kaznovalo in obsodilo vse tiste, ki so se bavili s temi vprašanji, ne da bi vzeli v roke knjige, ki avtoritativno pojasnjujejo ta vprašanja in ki niso upoštevali čustev in volje ljudstva ter so, bodisi iz najboljših namenov ali pa zlonamerno otepali o teh resnih zadevah le prazno slamo.

Razvoj narodnostnega vprašanja v ČSR je šolski primer, ki lahko služi v pouku tudi vsem drugim državam, kjer stoje ena ali podobni problemi v ospredju javnega življenja. Dogodki v ČSR so čisto jasen in odločen memento za vse, katerih dolžnost je skrbeti za bodočnost države in naroda. Potem ko je četvorica velesil zavladala v Evropi, nihče ne more in ne sme prezreti dalekosežnih konsekvenc, ki lahko nastanejo iz tega dejstva. Diktat v ČSR se lahko ponovi tudi še kje drugod!

Pri tem gledanju nas ne sme motiti Mussolinijev članek v »Popolo d'Italia«, ki je zadnji čas tudi pri nas vzbudil polemiko in ga nekateri niso razumeli, iz katerega pa se vidi, kaj je teorija in kaj praksa. Teorija je vse to, kar je italijanski ministrski predsednik v narodnostno tako pisanim Trstu govoril o samoodločbi narodov, praksa pa je to, kar so naredili s Češkoslovaško. V Mussolinijevem članku ne moremo videti načelnega stališča velesil, ki uravnavajo svojo politiko po vseh drugih vidikih kot pa po načelnih. Jasno je, da so bili besede g. Mussolinija najprej prikrojene za češkoslovaško državo. Nihče pa ne ve, kako bi g. Mussolini govoril, če bi prišlo na vrsto še katere druge države.

Rr.

Pred nemško demobilizacijo

ZANIMIV GOVOR ADOLFA HITLERJA PRI PROSLAVI OBLETNICE PLEBISCITA V SAARBRÜCKNU.

LONDON, 10. oktobra. Kancelar Hitler je imel včeraj v Saarbrücknu govor, v katerem je govoril pretežno o zunanji politiki. Dejal je, da je bil v Monakovem rešen mir. Letos je Nemčija brez kaplje krvi dobila 110.000 kvadratnih kilometrov ozemlja in osvobodila 10 milijonov Nemcev. Vendar ima Nemčija samo enega resničnega prijatelja, in to je Mussolini. Tudi v drugih državah želi mir, vendar ta volja zavisi od državnikov. Če bi n. pr. v Angliji bila na vladi Duff Cooper in Eden, bi imeli vojno. Zda se mora začeti politika mednarodnega razumevanja. Nemčija nima nobenih želj več in

nobenih zahtev ter hoče imeti samo mir. Druge države naj se zanimajo za svoje probleme — Anglija n. pr. za Palestino — Nemčija pa naj pustijo pri miru. Čeprav se je situacija po Monakovem zelo izboljšala, je vendar prva skrb Nemčije, da pazi na svojo varnost. Zato bo Nemčija še naprej gradila obrambni zid na zapadu ter podaljšala »Siegfriedovo obrambno črto« še v dva okraja, saarbrückenškega in aachenškega. V najkrajšem času, mogoče že v dveh dneh, bo Nemčija demobilizirala in poslala vojake domov.

Demonstracije na Dunaju

NAPETOST MED KATOLIKO IN NACIONALISTIČNO USMERJENO AVSTRIJSKO MLADINO.

DUNAJ, 10. okt. Včeraj dopoldne je prišlo na Dunaju do demonstracij proti kardinalu dr. Innitzerju. Ko je odhajal iz cerkve, mu je katoliška mladina priredila manifestacije. Takoj pa so se zbrale skupine hitlerjevske mladine, ki so začele demonstirati proti kardinalu in razbile šipe na oknih nadškofijske palače. Policija je demonstrante razgnala.

Dunaj, 10. okt. Reuter: Kardinal Innitzer je interniran v svoji palači. Pustili so mu vso svobodo, vendar je omenjeni ukrep storjen le zaradi obrambe visokega cerkvenega dostojanstvenika pred množico. Dunajski listi o napadu niso smeli ničesar poročati. Tudi telegrame tujih poročevalcev je policija zadržala. Vendar

se je vest po Dunaju takoj razširila in demonstrativen je bil tudi obisk katedrale sv. Štefana. Pri napadu na kardinalovo palačo po popolnoma uničili dragoceno škofijsko knjižnico. Policija je zaprla 20 demonstrantov, ki jih je pa zopet izpuščila. Včeraj zvečer so se demonstracije ponovile. Več sto članov hitlerjevske mladinske organizacije je vpilo po ulicah »Obesite Žide, ustrelite duhovnike!« Policiji je končno le uspelo, da je napravila red. Reuterjev dopisnik pravi, da bodo ti dogodki imeli težke posledice, ker je v Avstriji 90% katoličanov. S tem so se odnošaji med Nemčijo in Vatikanom še bolj zaostri.

Nemške čete v Prahaticah

ZASEDANJE NEMŠKEGA SUDETSKEGA OZEMLJA NA JUŽNEM ČEŠKEM DO NOVE MEJE

PRAGA, 10. oktobra. Nemške čete so včeraj vkorakale v Prahatice na južnem Češkem in mesto zasedle. Prahatice, ki imajo 5000 prebivalcev in so tudi znano zdravilišče, so imele pred to zasedbo češko večino. Češko prebivalstvo se sprejema četi ni udeležilo. Nemško vojsko so sprejeli le Nemci in nekateri nemčurji.

BERLIN, 10. oktobra. Nemške čete so včeraj povsod dosegle svoj dnevni cilj in zasedle odseke obmejnih področij Češkoslovaške, ki so jim bili določeni. Oddelki generala Lista so zavzeli dosedanje češkoslovaške odseke na meji občine Oberdonau. Državni namestnik dr. Seyss-Inquart je prevzel na trgu v Znojmu nemško oblast nad odstopljenim ozemljem. Vkorakajoče nemške čete je prebivalstvo povsod pristrčno pozdravljalo. Oddelki generala Reichenaua so zasedli določeno jim črto Moš—Zatec. Če-

škoslovaško vojaštvo se je umaknilo šele v zgodnjem jutru. Nemške čelne čete so prihajale povsod v stik s češkoslovaškimi zadnjimi oddelki. Včeraj zvečer je bilo vse zasedeno ozemlje slavnostno razsvetljeno in po vseh večjih krajih so se vršile baklade.

PRAGA, 10. okt. Reuter: Nemška vojska je včeraj zasedla radijsko oddajno postajo Moravske Ostrave. V nanovo zasedenih pokrajinah je vodja tajne policije Himmler izdal nove ukrepe o reorganizaciji tajne policijske službe, ki mora delovati v popolnem soglasju z vojsko. Pri Karlovih Varih so ustanovili koncentracijsko taborišče, v katerega so poslali že vse nasprotnike režima, ki so jih našli v sudetskih krajih. Volitve zastopnikov sudetskih krajev v Reichstag bodo v bližnjem času. Vsi kraji tvorijo novo okrožje, katerega glavno mesto je Reichenberg (Liberec).

Nemška aktivnost na Balkanu

NEMŠKI GOSPODARSKI MINISTER V TURČIJI — VODJA NEMŠKE DELAVSKE FRONTE V BOLGARIJI

ANKARA, 10. oktobra. Nemški gospodarski minister Funk je včeraj odpotoval iz Ankare v Carigrad. Pred odhodom je dal za tisk izjavo, v kateri je poudaril poglobitev nemško-turškega prijateljstva, zlasti pa gospodarskih odnosov. Njegova pogajanja s turškim ministrskim predsednikom in drugimi ministri so se vodila v duhu prijateljstva. Dosedanje nemško posojilo Turčiji znaša četrtilijarde nemških mark in je bilo uporab-

ljeno zlasti za vojaške in industrijske namene.

SOFIA, 10. oktobra. Vodja nemške delovne fronte dr. Ley je odprl včeraj v Sofiji razstavo »Freunde und Arbeit«. Popoldne je govoril v Terneku bolgarskim delavcem o važnosti odpočitka, ki si ga mora privoščiti vsak ustvarjajoči človek. To je bilo prvič, da je kak tuji državni funkcionar govoril bolgarskim delavcem.

»Pravda« zopet dovoljena

BEograd, 10. oktobra. Avala. Z odlikom notranjega ministra je od danes zopet dovoljeno izhajanje dnevnika »Pravda«, ki je bila pred tedni ustavljena.

Konference združene opozicije

BEograd, 10. oktobra. V Beogradu se vrše te dni konference srbijanske združe-

ne opozicije, na katerih razpravljajo o stališču, ki ga bo zavzela pri državno-zborskih volitvah. »Samouprava« piše s tem v zvezi, da se Aca Stanojević konferenci ne udeležuje. Potem pa pravi list: »Mi mislimo, da je mnogo bolj važno, da gospodje iz beogradske združene opozicije izjavijo še pred volitvami o tem, ali sprejemajo Mačkove zahteve po konfederaciji ali ne in kakšno stališče zavzemajo do njegove izjave o perzonalni uniji?«

Češka manjšina na Poljskem večja kot prejšnja poljska v ČSR

PRAGA, 10. oktobra. Tješinsko ozemlje, ki so ga zasedle poljske čete, ima po zadnjem ljudskem štetju samo 81.000 Poljakov, 18.000 Nemcev in 124.000 Čehov. Tako je sedaj češka manjšina na Poljskem večja, kakor je bila prej poljska na Češkoslovaškem. Razen tega je ostala Moravska Ostrava sedaj brez premoga in železniških zvez. Tuji časniški poročevalci, ki so zbrani na Tješinskem, poročajo svojim listom, da je pobegnilo pred poljsko zasedbo na tisoče Čehov, a tudi Nemcev, ki so se zatekli v Nemčijo. V krajih Petrovca, Karvinu in Orlovi, ki so čisto češki, je prebivalstvo s solzami žalosti sprejelo prihod poljske vojske.

VARŠAVA, 10. oktobra. Reuter: Poljske čete so že včeraj vkorakale v obmejno mesto Bohumín, čeprav je bilo po sporazumu določeno, da bodo šele v torek. Zunanji minister Beck je izjavil, da se je to izvršilo v sporazumu s Češkoslovaško, ki se je bala, da v Bohumínu, ki ga je češkoslovaška vojska že zapustila, ne izbruhnejo nemiri.

POPRAVA VSEH KRIVIC MIROVNIH DIKTATOV.

RIM, 10. okt. Giornale d'Italia piše, da ni obstajal le na Češkoslovaškem narodnostni problem, ki ga je bilo treba rešiti, ampak da obstajajo taki problemi še v drugih državah in se bodo morali tudi na enak način rešiti. Krivice, ki jih je storil mirovni diktat po svetovni vojni, se morajo do konca popraviti. O tem naj si bodo na jasnem vsi, ki mi-lijajo, da je rešitvi češkoslovaškega problema rešeno že vse. (Ako misli »Giornale d'Italia« res na generalno popravo vseh krivic mirovni diktatov, moramo Slovenci njegova načela le pozdraviti. Op. ur.)

NACIONALISTIČNI LETALSKI NAPADI

BARCELONA, 10. oktobra. Reuter: V soboto in včeraj zvečer so nacionalistična letala bombardirala vsa večja mesta republikanske Španije. V Barceloni je bilo v soboto 60 mrtvih. Valencijo je napadlo 10 Francovih letal, ki so porušila železniško postajo in večje število hiš. Koliko je smrtnih žrtev, še niso mogli ugotoviti. V valencijskem pristanišču so zažgali tudi neko angleško trgovsko ladjo. Na fronti pri Ebru ni nič novega.

PRED UREDITVIJO PALESTINSKEGA VPRAŠANJA?

LONDON, 10. oktobra. Angleški kolonialni minister je včeraj izjavil, da bodo odposlani v Palestino nadaljnji angleški oddelki vojaštva, da bi tamkaj vzdrževali red in mir. Baje bodo poslani štirje bataljoni pehote, en bataljon topništva in večje število oklopnih vozil. Kakor se nadalje izve, je Anglija opustila misel na ustanovitev posebne židovske države v Palestini. Palestina postane arabska država, židje pa dobe v njej poseben položaj.

BOJI ZA HANKOV.

SANGHAJ, 10. okt. Reuter: Japonske ladje so na reki Jangce priplule 16 milj izpod Hankova. Japoncem je začelo primanjkovati petroleja ter je zato vlada sklenila, da ponovno odpre premogovnike na Sahalinu, ki so bili že več let zaprti. Iz premoga bodo nato pridobivali petrolej.

JED IZ ENEGA LONCA

BERLIN, 10. oktobra. Delo za zimsko pomoč 1938-39 se je začelo včeraj po vsej Nemčiji. Prebivalstvo je povsod prid zimski pomoči jedlo »iz enega lonca«. Tudi kancelar Hitler je v svojem posebnem vlakcu po zahodni Nemčiji jedel opoldne le eno jed.

ANGLEŠKI DAROVI ČEHOM.

LONDON, 10. okt. Londonski župan se je z letalom odpeljal v Prago, kjer bo uradil vse potrebno za pravično razdelitev angleških daril in pomoči beguncem iz angleških daril in pomoči beguncem iz namen že več milijonov denarja.

Vremenska napoved. Močnejša poroblčitev, zapadni vetrovi, hladneje, leževno.

Curih, 10. oktobra. — Devize: Beograd 10, Pariz 11.755, London 20.94, Newyork 438.75, Milano 23.09, Praga 15, Berlin 175.75.

Poglavje o plebiscitu

K plebiscitu na Češkoslovaškem in 18. obletnici koroškega plebiscita

Avtor članka je 6 dni pred plebiscitom šel v Celovec v družbi z g. Francem Petermelom in še nekim Celovčanom k naši plebiscitni komisiji, kateri je dal vse podatke o zlorabah severno od Drave in zahteval, naj plebiscit odgode, dokler se ne pojasi neupravičenost z nemške strani vrinjenih glasovalcev. Komisija je njegovo zahtevo odklonila z motivacijo, da edino on prinaša slabe vesti, dočim od vseh drugih strani prinašajo ugodne.

V takih čeških krajih, ki imajo nad 80% češke narodne večine, je bil določen plebiscit, da si se njihovi prebivalci že pri raznih ljudskih štetjih in volitvah enako plebiscitarno izrekli za pripadnost k češkemu narodu in s tem k češki državi. Marsikdo bo zato mislil, da tak plebiscit za Čehce itak ne more biti nevaren, toda stvar ni taka. Kaj pomeni plebiscit, je nas Slovence dovolj trdno poučil koroški pred osemnajstimi leti na današnji dan.

Na Koroškem je bilo pred plebiscitom več ljudskih štetij in volitev, ki so izkazale slovensko večino, a za Jugoslavijo se je na predplebiscitnih shodih izreklo prostovoljno nad 80% Korošcev. Avstrija je zaradi tega smatrala Koroško za izgubljeno in je sama ponudila Jugoslaviji mejo na Dravi, ako se plebiscit opusti, česar pa Jugoslavija ni sprejela. V tem za Avstrijo brezupnem položaju pa je nastopila svoje delo na eni strani mednarodna plebiscitna komisija, na drugi pa propaganda Heimatdiensta. Komisija so nastanili v potujočem Celovcu z nemškim milijem, in da bi se člani komisije še bolje počutili, so jim poslali dekleta celo iz najboljših nemških družin, v katere so jih tudi dan za dnem vabili na kosila, večerje itd. O vsem tem bi se

dalo marsikaj napisati.

Tako v nemške mreže vlovljena komisija je izdala v zadnjih mesecih pred plebiscitom razne odredbe, ki so postopoma čisto razrahljale moč jugoslovanske uprave. Postopno izdajanje teh odredb je vplivalo bolj deprimirajoče, kakor ako bi bile izdane vse naenkrat. Čim se je strah ljudi pomiril zaradi ene, je že prišla druga, in ljudje so postali zbegani. To zbeganost so spretno izkoristili nemški agitatorji na eni strani z vabami, na drugi z grožnjami z maščevanjem po vrnitvi Koroške k Avstriji. Toda kljub temu je bilo tik pred plebiscitom ljudstvom zopet bolj utrjeno in se je povsod, na vseh zborovanjih izreklo za Jugoslavijo. Tedaj je pa zavzel Heimatdienst drugo taktiko.

Prišel je vtihotapljati v glasovalne imenike nemške neupravičence in agitirati od osebe do osebe. Vtihadpljanje neupravičencev je bilo lahko, ker so bili nemški člani odborov preizkušeni potvarjalci, slovenski pa navadno popolni navneži, ki niso poznali nobenih zvijač. Nemški prevežanci so sami svetovali slovenskim, naj vpišejo v glasovalne imenike tudi nekaj ljudi, katerih upravičenost ni bila nesporna. Ko se je to zgodilo, so prišli sami z množico vpisov ljudi, ki jih Koroška sploh nikoli ni videla. Pri tem so se še norčevali iz slovenskih članov, češ, kako da jih ne poznajo, ko so itak Slovenci. S tem so v večini krajev popolnoma uspeli. Toda tudi to še ni bilo dovolj, vrekamirali so naknadno še celo vrsto glasovalnih »upravičencev«, in kjer ni šlo gladko, jim je pomagala s svojimi razsodbami plebiscitna komisija. V mnogih občinah so dobili Nemci tako do 80 glasov, kar je dalo na vsem ozemlju več tisoč nemških glasovalnih »upravičencev«. Na ta način so si zagotovili Nemci

že do 40% glasov. Ostale, kar jim jih je še manjkalo do nadpolovice, so pridobivali z obdelovanjem posameznih nezavednih ali bolj upogibljivih Slovencev. Najprej so strašili nemčurje, da jih bodo v Jugoslaviji preganjali, ako pripade Koroška njej. Potem so zvalili v Celovec več tisoč slovenskih hlapcev, jih peljali h krojačem in jim vmerili obleko ter dali bodisi klobuk, čevlje ali kaj drugega. Obleke bodo pa dobili po plebiscitu, ako bo zmagała Avstrija. Prav tako so spravili te hlapce na spretno insceniran način v zvezo s posebnimi, v ta namen najeti dekleti, ki so se izdajale za hčere posestnikov, trgovcev, gostilničarjev itd. Ta dekleta so fante omrežila in se z njimi zaročila, poroka pa naj bi bila zopet — po plebiscitu. Samo v treh krajih ob Vrbskem jezeru je zbral Heimatdienst okoli 80 takih deklet, od katerih se je vsaka zaročila s celo vrsto tja pripeljanih in potem zopet odpeljanih slovenskih hlapcev in sinov revnih posestnikov, ki kot drugorojenci itd. niso imeli doma obstanke. Na enak način so pa najeti moški begali tudi slovenska dekleta. Zarok je bilo tiste dni tik pred plebiscitom na stotine in stotine.

S temi in drugimi sredstvi so Nemci dosegli, da je glasovalo 10. oktobra 1920 v prvem glasovalnem pasu za Jugoslavijo samo 15.000, za Avstrijo pa 22.000 glasovalcev. Kljub temu smo pod Dravo dobili večino in bi nam moral biti priznan vsaj ta del, toda zgodilo se ni niti to.

Tik po plebiscitu je prišlo strašno iztrezjenje, iztrezjenje tako pri slovenskih navnežih v odborih, kakor pri revnih hlapcih in dekletih. Zaman so prihajali v Celovec terjat vmerjene obleke. Bilo jih ni nikjer. Zaman so tudi »ženini« iskali svoje neveste in »neveste« svoje žene. Vsi so brez sledu izginili. Ostali so tako brez oblek, brez nevest, ženinov in — Jugoslavije. Ako bi se bil teden pozneje ponovil plebiscit, bi bili dobili Slovenci ogromno večino kljub tujim »upravičencem«. Ali ni to nauk tudi za Česko?

Dr. Juro Jan.

stanovanjem ter 120 kg pšenice v sodu. Sosedje, ki so prihiteli h gorečemu poslopju, so požar omejili. Ogenj je napravil kakih 300 din škode, dočim je bilo poslopje zavarovano za 30.000 din. Ker so našli orožniki boljše predmete že spravljene v hlevu, čeravno so prišli na kraj požara takoj po izbruhu ognja, so Hadjara Lacka aretirali zaradi suma požiga.

o. Imenovanja, premestitve in upokojitve. Postavljeni so za sodne pripravnike na okrožnem sodišču v Celju Rajko Cvetek; na okr. sodišču v Mariboru Danilo Kukovič iz Polenšakov. Prestavljen je Josip Horvat z okr. sodišča v Marenbergu v Brežicah. Upokojen je Miroslav Ludviger, sluga na okr. sodišču v Celju. Premješena je s pošte v Celju na pošto v Gornji grad Apolonija Zagar. Za uradnika 9. pol. sk. sta postavljena veroučitelja na ljudski šoli v Mariboru Kancijan Farič in Franc Suhač.

o. Imenovanje novega senatorja. Za senatorja je imenovan bivši senator dr. Gustav Gregorin iz Ljubljane.

o. Jubilej ljubljanskih grafikov. V okviru proslave 70-letnice grafične organizacije je bil v Ljubljani koncert črnih umetnikov, ki je zelo lepo uspel.

o. Razstava slovenske knjige v Ljubljani je vsak dan deležna zelo lepega obiska.

o. Dve nesreči v Ljutomeru. Na Moti pri Ljutomeru je padel rudarjev sin Edvard Zuravelj pod lokomobil, ki mu je strla hrbenico. Deček je bil pri priči mrtev. — Na Cerkvenem trgu v Ljutomeru se je 16-letna kolesarka Irma Baragi z vso silo zaletela v zid, da si je razbila glavo.

o. Cerkev sv. Terezike so blagoslovili na Kodeljevem pri Ljubljani. To je prva taka cerkev v Sloveniji.

c. „Žena na Miskavuorju“ je prva drama, s katero bo jutri gostovalo v Celju ljubljansko narodno gledališče. Začetek ob pol 20.

12. oktober je pred vrati! Le še dva dni imate časa, če si hočete nabaviti srečko za predstoječe žrebanje drž. razredne loterije v naši hiši sreče in pooblaščen glavni kolekturi bančni poslovalnici Bezjak, Maribor, Gosposka ul. 25. Odločite se pravočasno, sreča Vas vabi!

Novice

Pred regulacijo Mure

KDO NAJ NOSI GLAVNE STROŠKE?

Z uredbo o melioracijskem skladu je določeno, da morajo pri regulacijskih delih nositi do 10% proračunskih sredstev interesenti. Letošnja poplava je dosegla parcelle, ki niso bile že stoletja poplavljenе. Tako je letos n. pr. Mura tekla preko veržjskega polja v Banovce, od tam na Grilavo in Krištanec, poplavlila je celo vzhodne dele k. o. Boreci, ki ležijo v sredi Murskega polja. Sresko načelstvo v Ljutomeru je predlagalo, da bi se naj ustanovile vodne zadruge za vsako občino. Člani teh združb bi bili prizadeti posestniki, njih prispevki bi se jim odmerjali po površini ogroženega ozemlja. To bi bila nova obremenitev našega ljudstva, ki pri sedanjih gospodarskih prilikah pač ni priporočljiva. Trajalo bi tudi leta in leta, predno bi se v vseh občinah, ki pridejo v poštev, ustanovila vodna zadruga, ki bi bila zmožna življenja. Regulacija Mure se more izvršiti le po začetnem programu, ne more se pa vršiti nekaj tu, malo tam, drugod pa spet nič. Zato je potrebna enotna organizacija, ki bo skrbela, da se dela vršijo enotno.

Uredba o melioracijskem skladu sicer predvideva možnost, da prevzame del ali pa ves prispevek, katerega bi morali dati interesenti, banovina. Enotna organizacija bo to dosti lažje dosegla, kakor pa posamezne občine. Za del stroškov, katerih banovina ne bi prevzela, bi se brez posebne obremenitve našlo dovolj kritja v občinskih proračunih. Zavarovanje pred poplavami je vsekakor nad vse važno za naše poljedelstvo in živinorejo, zato bi občine lahko naklonile kakšen odstotek svojega kmetijskega proračuna v to svrhu. To bi lahko storili tudi sreski kmetijski odbori. Kmetijska zbornica po-

bira tudi pri nas 5% doklado na zemljarino. Če bi odstopila nam del te davščine, bi bil uporabljen za koristi našega kmetijstva.

Vsi ti drobci bi skupni organizaciji omogočili uspešno delovanje. Skupna organizacija bi bila tudi moralno dovolj močna, da bi izposlovala na pristojnih mestih pospešeno in temeljito ureditev murskega vprašanja. Zastopala bi teritorij preko 130 km² z nad 100.000 prebivalci.

To naše stališče so udeleženci sestanka interesentov v Veržju dne 25. sept. po debati in raznih pojasnilih soglasno sprejeli. **krč.**

Omejitve zborovalne pravice ukinjene

Minister za notranje zadeve je glede na spremenjeni zunanji politični položaj v Evropi z odlokom št. 37.569 razveljavil svoj odlok I št. 35.653 od 24. septembra o prepovedi zborovanj, posvetov in sprevodov sploh, kakor tudi o prepovedi zbiranja ljudstva po ulicah in po drugih javnih mestih. Odslej naprej veljajo za zborovanja, posvetovanja in sprevode predpisi zakona o zborovanjih, shodih in posvetih in obstoječi policijski predpisi.

Povrnitev škode, ki je bila storjena iz političnih nagibov

Ministrski svet je izdal uredbo z zakonsko močjo o povrnitvi premoženja škode iz političnih nagibov z uničenjem, poškodovanjem, požigom ali ropom tujega premoženja. Vsak oškodovanec lahko preko prvostopne upravne oblasti zahteva odškodnino. Sresko na-

čelstvo mora uvesti preiskavo in ugotoviti, ali gre za dejanje iz političnih razlogov. V tem primeru oceni škodo in določi višino odškodnine, ki jo mora plačati krivec, če pa tega ni mogoče izslediti, občina, na katere področju je bilo dejanje izvršeno.

I. državna obrtna razstava v Beogradu

V soboto dopoldne je bila svečano otvorjena obrtniška razstava v Beogradu ob prisostvovanju zastopnikov in predstavnikov državnih in cerkvenih oblasti. Otvoritveni govor je imel predsednik Obrtne zbornice M. Stojanović, ki je poudaril zlasti dejstvo, da razstavlja okoli 500 obrtnikov iz cele države. Nato je govoril minister za trgovino in industrijo ing. Kabalin. Dejal je, da mnenje o potrebi sistematične in nagle industrializacije države v interesu kulturnega dviga našega prebivalstva jemlje pogum našim obrtnikom, ki vedno bolj čutijo potrebo po borbi proti takemu prepričanju. Naši obrtniki morajo s pomočjo najsposobnejših in najagilnejših nacionalizirati našo industrijo. Proces industrializacije pa ni našel obrtništva na listi stopnji tehničnega in strokovnega razvoja, da bi se moglo uspešno priključiti industriji. Poleg tega se morajo naši ljudje osposobiti, da bi mogli tudi v industrijskih podjetjih delati kakor delajo to tujci in da bi jih upravljali prav tako uspešno, kakor oni. Današnja razstava dokazuje, da so naši obrtniki sposobni, dati narodu vreden in sposoben obrtniški podmladek.

100 LET STARA KOČA ZGORELA

Ponoči je začelo goreti na podstrežju kočje želarja Hadjarja Lacka v Malem Dolu v občini Sv. Jakob v Slovenskih goricah. Zgoreli sta streha in strop nad

c. Občni zbor celjskega Sokola-Matice je danes ob pol 20. v Narodnem domu.

c. Umrlj so: Rajniš Anton, železničar v pokoju; Rozman Stanko, sin pekoveškega pomočnika iz Zavodne in kurjač Gazdič Stefan iz Trbovelj.

c. Obisk iz Jesenic. Včeraj je obiskalo Celje 32 mojstrov tehnične delavnice KID iz Jesenic.

c. Najbrže roparski umor. Mrtvec, ki so ga našli predvčerajšnjem v Savinji v Levcu blizu gramoznih jam, ima na glavi več ran, je bil sezut in brez ure, ki jo je nosil običajno pri sebi. Po vsem tem se da sklepati, da je bil izvršen na pokojnega Tratnika roparski napad, vendar pa zločinca ni mogel odnesti mnogo plena, ko je bil Tratnik le prodajalec lesenih solnikov in druge take robe.

p. Vestj iz Ptuja. Vusak Djuro iz Ivanca na Hrvaškem je drvaril pri Bricelju Rudolfu v Halozah. Pri podiranju je hrast oplazil Djura po glavi, da je onemel.

p. Divjačina prizadeva kmetom občutne škode. Kmetje v ptujski okolici se pritožujejo, da se je letos pojavilo izredno veliko divjačine, ki občutno ugonablja nasade. Predvsem so se zaredili zajci in fazani. Zajci povzročajo kmetom še celo vrsto drugih zlag; ko oni sladko spe, neomejeno gospodarijo zajci z njihovim zeljem, peso, delujejo in mladimi sadnimi drevesci. Kmetje imajo pravico, da se nad to divjaško zalego pritožijo, da se jim odmeri odškodnina, ali to je vse preveč zvezano s sitnimi potmi na občino, v mesto, da se odredi komisija in navsezadnje še pade vse skupaj v vodo tako, da kmet sam nosi stroške. Zakupniki lova, naj ne puščajo divjačine po par let, ampak naj jo sproti trebijo, da ne bo potrebno kmetom se v toliki meri pritoževati in lovčem plačevati odškodnino.

Maribor

Otvoritev predavanj Ljudske univerze

Mariborska Ljudska univerza je prišla s svojim delovanjem v sezoni 1938/39 v petek, ko se je vršilo prvo predavanje prof. Silve Kranjca iz Ljubljane. Otvoritveni nagovor na občinstvo je imel predsednik Ljudske univerze inž. g. Kukovec, ki je poudarjal, da se je vodstvo pri sestavljanju programa letošnjih predavanj oziralo zlasti na aktualnost mednarodnega dogajanja in na dogodke v neposredni preteklosti, ki še vedno odločilno vplivajo na sedanost, kakor tudi na dejstvo, da letos proslavljamo 20-letnico obstoja Jugoslavije. Pri prehodu na pričujoče predavanje prof. S. Kranjca, ki je govoril o mednarodnem političnem položaju 1. 1914, je g. predsednik dejal, da se pred nedavnim vodstvom še niti zavedalo ni, kako aktualno bo to predavanje v teh dneh, ko smo doživeli vso usodnost leta 1938 in njegovo močno podobnost letu 1914.

„Pohorski dan“ v Mariboru

Kot otvoritev pohorskega pokreta bo velika propagandna prireditev „Pohorski dan“, ki bo 30. okt. v Mariboru s sporedom: 1. Od 10. do 11. ure dopoldne slavnostna pohorska propagandna povorka po glavnih ulicah s pohorskimi skupinami in simboličnimi slikami na okrašenih vozeh in pohorsko godbo. 2. Od 11. do 11.30. dopoldan propagandni štafetni tek pohorskih drvarjev z debli. Start in cilj Putnikov reklamni kiosk na Aleksandrovi c. Tekmovalna proga: Aleksandrova cesta—Franciščanska ulica—Tattenbachova ulica—Sodna ulica—Aleksandrova cesta. 3. Ob 14. uri popoldne na Trgu svobode velika pohorska tombola. Nagradna darila so izra-

G. predavatelj je v široko zasnovanem, a vendar zgoščenem predavanju orisal politično stanje in razmerje sil v Evropi ne le v 1. 1914 in neposrednih predvojnih letih, temveč tudi politični razvoj Evrope po Berlinskem kongresu in dansko-pruski vojni. Vsa politika 19. stoletja je bila prav za prav popravljanje napak, ki jih je zagrešil Berlinski kongres. Predavatelj je podrobno orisal narodni, politični in gospodarski razvoj evropskih držav v prejšnjem stoletju, zlasti pa porast in moč Italije in Nemčije po zmagovitih prusko-francoski vojni 1. 1870/71. Politične sile tedanje Evrope so se začele grupirati tako, da sta nastala dva tabora: Trozveza in Trojni sporazum. Razvoj in vedno večje trenje med rastočo močjo posameznih evropskih velesil je moralo neizogibno privedi do svetovnega požara 1. 1914/18.

ziti produkti in izdelki Pohorja. v skupni vrednosti približno din 20.000. 4. Od 16. do 18. ure popoldne na unionski verandi propagandna drvarska tekma za prvenstvo Pohorja. Nastop 100 pohorskih drvarjev. Med glavnim odmorom nastopijo mariborski mali harmonikarji pod vodstvom g. Sušteršiča. 5. Od 19. ure zvečer naprej bo v vseh glavnih in stranskih prostorih unionske dvorane pohorska vinska trgatev. Igrajo 3 godbe. Čisti dobiček „Pohorskega dne“ je namenjen za nabavo in razdelitev tekmovalnih nagrad pohorskim drvarjem, za pohorski podporni sklad, za podporo onemoglim pohorskim drvarjem in pohorsko siromašno šolsko deco.

Maribor se je poklonil blagokojnemu kralju

Ob četrti obletnici kraljeve smrti se je Maribor dostojno poklonil mamonu kralja Zedinitelja. Društvo „Jadranski“ je v soboto zvečer priredilo v frančiškanski cerkvi spominski žalni koncert, ki ga je vodil zborovodja prof. Ubald Vrabec. Koncert je bil zelo dobro obiskan. V nedeljo dopoldne pa je bila v Unionu sokolska komemoracija. V primerno okrašeni dvorani z Oplencem v miniaturni v ospredju, je imel spominski govor Franjo Skof. Na sporedu so bile tudi priložnostne deklaracije Sokoličev, ki so izražali ljubezen do mladega kralja. Pevski zbor „Jadranski“ je zapel več žalostink. Pietetne svečanosti se je udeležilo mnogo zavednih Mariborčanov. Med odličniki so sokolski komemoraciji prisostvovali polkovnik Maslač, magistratni direktor Rodošek,

predstojnik mestne policije dr. Trstenjak, ravnatelj šol in zastopniki narodnih društev.

KOLESAR POVZROČIL NESREČO NA MELJSKI CESTI

Pred hišo št. 14 na Meljski cesti je brezobzirni kolesar povozil 60letno trafikantino Marijo Beletevo z Meljske ceste. Žena je obležala nezavestna na cesti. Ljudje, ki so priskočili ponesrečenki na pomoč, so jo prenesli v kavarno Union in ji nudili prvo pomoč. Nato so Beletevo prepeljali na njen dom, kjer je zdravnik dr. Turšič ugotovil, da ji je pri padcu počila lobanja. Brezobzirni kolesar je pobegnil proti Sv. Petru. Ljudje, ki so videli nesrečo in morda poznajo kolesarja, naj se zglase pri policiji.

GASILSKA SVEČANOST V MARIBORU

Mariborska gasilska četa bo imela v

sredo zvečer lepo slavnost. Tega dne bodo izročili v promet dva avtomobila. Novi rešilni avto »Tatra« je najmodernejše urejen in opremljen z najboljšimi reševalnimi tehničnimi pripomočki. Prav tako je sodobno opremljen novi mali gasilski avtomobil. Oba voza sta bila izdelana v lastni gasilski delavnici.

m. Mariborski inženiri so si zgradili bajto. Več tukajšnjih inženirov je ustanovilo zadrugo »Bajta«, ki je te dni na Pohorju dogradila planinsko koč. »Bajta« pod Seniorjevim domom je udobno urejena.

m. Hruška v cvetju. V našem uredništvu se je zgledal hišnik trgovca Slavka Vidmarja iz Gajeve ulice 15 g. Franc Sever in nam prinesel cvetočo hruškovo vejico. Na vrtu cvete več hruškovih dreves, kar je pač izreden pojav pozne jeseni.

m. Prispevki za regulacijo Drave, ki so jih dali prizadeti posestniki s Pobrežja, so bili nedavno vrnjeni, ker pobreška občina za regulacijo ni imela nobenih izdatkov.

m. Čebelarji, v nedeljo, dne 16. t. m., ob pol 14. uri je pri čebelnjaku g. A. Živka v Pobrežju pri Mariboru, Miklošičeva ulica 1, čebelarstvo predavanje o vzgojanju čebel, kuhanju voska, odvzemanju čebel in satovja iz navadnih košev.

m. Te dni se bo oglašal po hišah nabiratelj prispevkov za Podporno društvo za revne učence. Prosimo za blagohotne prispevke, kajti število zelo potrebnih učencev in učenek se množi od dne do dne. Odbor.

m. Orkester Glasbene matice. Danes ob 20. prva redna vaja. Dirigent prof. Drago Šijanec. Novi člani dobrodošli.

m. Nove gostilne na Pobrežju. Na zadnji občinski seji na Pobrežju so podelili gostilniške koncesije Vilku Rozmanu, Mariji Vreclovi in Uršuli Sagadinovi.

m. Podružnica slovenskega čebelarstva društva za Maribor in okolico sporoča vsem članom, da bo prihodnji čebelar poročal glede nabave sladkorja, denaturiran bo letos s papriko.

m. Tat dragocenosti v Mariboru? V Dubrovniku je nekdo ukradel bogati Nemški dragoceno brošo z briljanti in plavim safirom. Ker obstaja sum, da je tat v Mariboru, opozarja policija vse urarje in draguljarje pred nakupom te dragocenosti, vredne 125.000 dinarjev.

m. Zagonetne poškodbe. Izpred Danjkovih barak so danes okoli 3. ure jutraj prepeljali v bolnišnico 27letnega ključavničarja Franca Kajzera, ki ima rano na glavi in vbodljaje na rokah. Kdo ga je napadel in poškodoval, mu ni znano.

m. Lov za tihotapcem. Znani tihotapec Konrad Zorčič iz Sp. Polskave, ki je bil tudi vpleten v nedavno mariborsko tihotapsko afero, je padel v zasedo finančnih organov. Ko se je pripeljal z motorjem, so ga blizu Viltuškega broda ustavili finančni organi. Zorčiču se je posrečilo pobegniti proti Mariboru. Po mestnih ulicah se je razvil filmski lov za tihotap-

cem, ki je končal v Studencih izginil. Zorčič je na begu odvrzel 200 zavrtkov igralnih kart, 10 kg saharina. 200 vžigalnikov in mnogo kresilnih kamenčkov.

m. Smrt pod avtomobilom. Na odcepu ceste Košaki—Kungota je avtobus povozil 14letnega Slavka Krabonjo iz Košakov, ki je z drugimi otroci gledal nekaj pokvarjen avtomobil. Deček je dobil tako hude poškodbe, da je v bolnišnici izdihnil. Poškodovan je bil tudi šofer Stucin, ki je popravil avtomobil. Zdravi se v bolnišnici.

m. Triterdenski kuharski tečaj za fino kuhinjo. Pod vodstvom priznane strokovnjakinje iz Pariza se bo vršil tudi v Mariboru kuharski tečaj. Začetek v petek, 14. okt. Trajal bo od 8. do 11. ure zvečer in to v ponedeljkih, torkih, četrkih in petkih. Udeležence se bodo naučile po najnovejši metodi 50—60 francoskih, ruskih in poljskih finih receptov. Prijave in informacije v trgovini Zlata Brišnik.

* Dr. Vilko Marin zopet redno ordinira od 10.—12. in od 2.—4. Razlagova 15. tel. 22-05.

* Med bujnim ločjem teče vir, blestika kačji se pastir, obrobjeni kozak vesla, s potočnicami se igra.

Slajše poezije pač ni za vaše otroke! Najdete jo v Župančičevi mladinski knjižici »Pokoncu izpod korenin«. Kupite jo lahko v prvi knjižarni. Pa ne pozabite še Gradnikovih Japonskih pripovedk ali Karlinovega Dolgouhega Jernejčka in Gradnikovega Koka in druge živalske zgodbe. Vse te knjige dobite v knjižarnah Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ul. 3 in v Mariboru, Aleksandrova cesta 13.

* Grajski kino. »Zdravnik iz strasti«. Hans Söhnker, Karin Hardt. Pri večerni predstavi nastop Svengalija s svojimi eksperimenti.

* Samo še dva dni imate priliko za nabavo srečke razredne loterije, ki Vam nudi priliko zadeti za mali vložek milijonski dobiček. Srečke v veliki izbiri pri »Putniku«.

* V Graz pelje Putnik v sredo, dne 12. t. m. Prijave samo še do jutri, 11. t. m. Vozna cena in vizum din 100.—. Za tri dni na Dunaj, od 21. do 23. oktobra, bo vozil Putnikov avtokar. Cena in vizum din 260.—. V Trst priredi »Putnik« Maribor izlet v času od 30. oktobra do 1. novembra. Voznja in vizum din 240.—. Prijave do 20. oktobra.

Nočna lekarniška služba: Magdalenska lekarna, Kralja Petra trg 3, telef. 22-70; Dvorna lekarna pri Sv. Arehu, Glavni trg 20. tel. 20-05.

Mariborsko gledališče

Ponedeljek, 10. okt.: Zaprto.
Torek, 11. okt., ob 20. uri: »Hudičev učenec«. Red A.
Sreda, 12. okt.: Zaprto.
Četrtek, 13. okt., ob 20. uri: »Kar hočete«. Red B.

Kultura

Epopėja kršne Like

Hrvatska literatura ima v sedanjosti več močnih osebnosti, katerih glavna sila pa je bolj v pesmi, noveli in drami kakor v romanu. Velikih romanopiscev, katerih dela bi lahko segla tudi preko mej, južnoslovanske literature itak nikoli niso imele, razen ako odštejemo nekaj redkih izjem. Šele v zadnjih desetletjih so dobili Bolgari, Srbi in Hrvati nekaj pisateljev, ki obetajo s svojimi deli večje stvaritve. Med te spada po izdaji velikega, iz liškega kmečkega življenja zajetega romana »Ognjišče« tudi Mile Budak. Roman je izdala med svojimi publikacijami letos Matica Hrvatska in vzbudil je tako pozornost, da ga primerja domača kritika s stvaritvami Dostojevskega, Reymonta in drugih svetovnih mojstrov ter pravi, da je Budak po Šenoi prvi hrvatski romanopisec res velikega formata.

Doslej je bil Ličan dr. Mile Budak znan v hrvatski literaturi le kot avtor uspelih in priznanih novel. »Ognjišče« je njegov prvi roman, njegov prvi veliki tekst. Ta roman je epopeja Like in Ličanov, kateri tvori prirodno ozadje kršni Velebit s svojo strogo i hladno veličino, a nepotvorjeno prabitnostjo. Taki so tudi Liča-

ni sami, ki jih pisatelj opisuje. To je še primarni, od mestne civilizacije nedotaknjeni in nepokvarjen svet s prirodnimi čustvi, vzori, dobrinami in strastmi. Karakterizacija Like in Ličanov je zato tu popolna in da je še bolj pristna, se je Budak poslužil tudi liške ikavske govornice. Središče dogajanja je boj za domače ognjišče, boj za dom in zemljo, v katerem se razžarjajo vse druge strasti, od seksualnih do tvarnih. Vse pa je upodobljeno na res mojstrski način, kleno in brez gostobesednosti ter razvlečenosti.

Vse hrvatske pokrajine imajo svoje pisatelje, ki so jih upodobili v preteklosti in jih upodabljajo v sedanjosti, toda nobena še ni dobila pisatelja, ki bi posegel tako globoko do dna bistva in izluščil tako občeločloveško podobo, kakor jo je Ličan Budak. Vsaka oseba, ki nastopa v romanu, in teh je dolga vrsta, je zase karakterna samobitnost; vsaka stoji pred nami živa, kakršno jo je ustvarila ta svojevrstna kraška pokrajina s svojimi skopimi zemeljskimi zakladi. Zato bi bilo dobro, da bi se s tem Budakovim romanom res velikega formata seznanili tudi Slovenci in morda ne bi bilo napačno,

ako bi ga katera naših založb izdala v slovenskem prevodu.

Najpopularnejši angleški pisatelji

Angleži so velik narod, ki je imel v preteklosti velike leposlovce in jih ima tudi sedaj, vendar bi se motil, kdor bi mislil, da so na Angleškem najbolj popularni pisatelji tisti, ki jih pozna vsa Evropa in Amerika in jih poznamo vsaj po imenih tudi mi Slovenci. Ne, ti veliki mojstri stoje po popularnosti in tudi po zaslužku daleč za pisci kriminalnih in podobnih romanov, katerih namen je zabavati najširši krog čitateljev.

Med najbolj popularnimi pisatelji takih romanov je n. pr. še razmeroma mladi Denis Wheatley, katerega dela so bila razprodana doslej že v 400.000 izvodih. Romane piše komaj šest let, živi najrazkošneje, a ima v banki že več kot tri milijone dinarjev gotovine. Za njim služi milijone Leslie Charteris, ki piše kriminalne romane v nadaljevanjih in dobi za vsako knjigo, ki izide vsaka dva meseca, 350.000 dinarjev honorarja. So pa pisatelji, ki zaslužijo še več. Sax Rohmer je dobil za svoj roman »Dr. Fu« tri milijone dinarjev honorarja in se more gledati zaslužka meriti samo še s podpolkovnikom Mc Meilleom, znanim pod psev-

donimom Sapper, ki je že večkratni milijonar.

S pisanjem kriminalnih in podobnih romanov pa ne služijo na Angleškem samo moški, temveč tudi ženske. Na prvem mestu sta dve pisateljici: Dorothy Sayers in Agata Christie, ki je poročena s profesorjem klasičnih jezikov. Dorothy Sayers zasluži na leto okoli dva in pol milijona dinarjev. Agata Christie pa je bila tako plodovita, da se ji je zaradi prevelikega napora omračil um in je izgubila spomin, toda zdravniki so jo ozdravili, in sedaj je zopet na delu. Nekateri angleški pisatelji ljudskih romanov so se povzpeli do take popularnosti in bajnih zaslužkov iz najširših množic in celo brez vsake višje izobrazbe.

k. Razstava del jugoslovanskih katuristov, ki je bila odprta 2. t. m. v Sofiji pod vodstvom Pera Križanića, je vzbudila v bolgarski prestolnici veliko zanimanje. O njej so napisali izčrpna poročila vsi sofijski listi, obiskali pa so jo tudi mnogi odličniki iz političnega, umetniškega in znanstvenega sveta.

k. Matačić dirigira v Sofiji. Ravnatelj beograjske opere Lovro Matačić bo dirigiral meseca maja prihodnjega leta koncert Sofijske filharmonije v državnem gledališču v Sofiji.

Sport

Senzacija šestega kola

Medtem, ko je bila pozornost osredotočena na tekmo v Splitu, smo doživeli senzacijo v Zagrebu: Jedinstvo iz Beograda je sredi Zagreba porazilo državne prvega Haška. Ljubljana je po nepotrebnem prepustila točko Slaviji (S), ostala srečanja pa so se končala, kakor je bilo na papirju pričakovati.

Rezultati šestega kola:

Ljubljana—Slavija (S) 0:0.

Ljubljana je nastopila močno pomlajena, glavno krivdo na rezultatu nosi krilsko vrsta, ki ni znala vzdrževati dovoljne zveze z napadom. Napadalcu so zgrešili par prilik celo pred praznim golom. Tudi gosti niso pokazali mnogo več, kakor jako postrtovalno igro, imeli so mnogo manj zrelih šans kakor Ljubljana. Sodnik g. Vasa Stefanović iz Beograda.

Bask—Gradjanski (S) 6:2 (2:0).

Podvezin prvenstveni spored

V Mariborskem okrožju so včeraj klubi počivali. Edina prvenstvena tekma bi se morala odigrati med Železničarjem in Mariborom, a manjkalo je za to dovoljne oblasti za prireditev.

V Celju se je odigrala tekma Jugoslavija:Amater 0:0. Gosti iz Trbovelj so prekašali domačine, a na račun šibkega napada niso uspeli. Sodil je ss. g. Skalar iz Maribora. Prvenstvena juniorska predtekma Jugoslavija:Atletiki se je s 3:3 (2:1) končala neodločeno.

V ljubljanski skupini beležimo sledeče rezultate:

Mars—Kovinar 3:3 (1:1).

Jadran—Hermes 2:2 (1:1).

Kranj—Reka 1:3 (1:1).

Dvoboj Concordia — repr. Celja

Celjani, ki so nastopili brez Gorška, so bili poraženi skoro z istim rezultatom, kakor so lani zmagali nad Concordijo v Celju. Razmerje točk je 54:49 za Concordijo. Kotnik je s 8:55.4 postavil nov jug. rekord na 3000 m. Najboljši doseženi rezultati v posameznih disciplinah so:

800 m: 1. Kotnik (Co) 2:05.8, 2. Sinderlar (Co) 2:06.9.

Met krogle: 1. Kovačević (Co) 14.20, 2. dr. Narančič (Co) 13.81.

100 m: 1. Auguštin (Co) 11.6, 2. Pleteršek (Ce) 11.7.

Skok v višino: 1. Martini (Ce) 180, 2. inž. Marek (Ce) 170.

800 m: 1. Kotnik (Co) 2:05.8, Sinderlar (Ce) 52.7.

Met diska: 1. Kovačević (Co) 41.50, 2. dr. Narančič (Co) 40.60.

3000 m: 1. Kotnik (Co) 8:55.4 (nov jug. rekord), 2. Steiner (Ce) 9:44.4.

Skok v daljino: 1. Martini (Ce) 6.50, 2. Brozović (Co) 6.49.

BSK—Sparta 4:0 (1:0).

Slavija (V)—Jugoslavija 3:4 (1:3). Sodnik g. Čamernek iz Ljubljane.

Hajduk—Gradjanski (Z) 0:1 (0:1).

Hašk—Jedinstvo 1:5 (0:3).

Hašk je popolnoma odpovedal v vseh formacijah.

Po včerajšnji nedelji je stanje ligaške tabele sledeče:

BSK	6	6	0	0	18:	4	12
Jugoslavija	6	5	0	1	14:	7	10
Hašk	6	4	1	1	13:	9	9
Gradjanski (Z)	6	4	0	2	18:	6	8
BASK	6	3	1	2	10:	8	7
Hajduk	6	2	2	2	11:	7	6
Jedinstvo	6	3	0	3	13:	14	6
Gradjanski (S)	6	2	1	3	9:	15	5
Slavija (S)	6	1	2	3	9:	13	4
Ljubljana	6	1	1	4	4:	15	3
Slavija (V)	6	0	1	5	9:	16	1
Sparta	6	0	1	5	3:	17	1

Štafeta (800x400x200x100 m): 1. Celje 3:32.9, 2. Concordia 3:34.6.

s. Zagrebška Concordia, bivši ligaš, ki so jo smatrali za favorita zagrebškega podveznega razreda, je zopet izgubila proti Železničarju z 1:2.

s. Meddržavna tekma Škotska—Irska se je v soboto v Belfastu končala z 2:0 za Škote.

s. Čehoslovaki so po svetovnih dogodkih zadnjih dni odpovedali reprezentančno medmestno tekmo Praga—Pariz.

s. Donald Budge, amaterski prvak sveta v tenisu, bo v začetku prihodnjega leta nastopil v New Yorku in Londonu v turnirjih najboljših profesionalnih teniških igralcev.

s. Madžarski reprezentativci, ki pridejo v pošteve za sestavo kontinentalne enajstovice proti Angliji, po doslej uradno še nepotrjenih vesteh iz Budimpešte baje ne bodo smeli sodelovati.

s. Reprezentanca Dunaja bo poslednjič nastopila kot avstrijska reprezentanca proti Švici v tekmi na Dunaju, ki se bo vršila v spomladi 1939. Nemška nog. zveza namreč kasneje takšnih tekem ne bo več dovoljevala.

s. Reprezentanca Urugvaja se pripravljajo za olimpijske igre 1940. Ker so Urugvajci dosegli 1. 1924. v Parizu in 1928. v Amsterdamu lepe uspehe ter ravno tako pri tekmovalstvu za svetovno prvenstvo v Montevideu 1. 1930 in pozneje niso sodelovali pri sličnih konkurencah, je prijava vzbudila precejšnjo pozornost. Vprašanje pa je, ali bodo lahko postavili močno enajstovico amaterjev, ki bo tudi še danes resen tekmeec za 1. mesto.

Iz zgodovine pravil nogometne igre

(Konec.)

To so bila prvotna pravila, ki se v popolnoma načelnih vprašanjih še mno-

go razlikujejo od današnjih. Naslednja desetletja pa so prinesla izpremembe. Najprej se je zmanjšalo število igralcev na 11, pri čemer pa je moštvo — v skladu s takratnimi taktičnimi načeli — igralo v drugi grupaciji kakor danes. Dva igralca sta bila v samih vratih, osem igralcev je bilo v napadu in samo eden je v medprostoru tvoril zvezo med obema formacijama. V takšni postavi so bile odigrane tudi še prve pokalne tekme v Angliji. Pozneje so Škoti menjali postavo, igral je le 1 vratar, 2 branilca, 2 krilca in 6 napadalcev, končno pa je postava dobila današnjo obliko. V tem stadiju razvoja so bila nog. pravila, ko se je začel nogometni sport širiti po svetu.

Odločilno je na bodočnost vplivalo 1. 1863. z ustanovitvijo Angleške nogomet. zveze, ki je istočasno izdala tudi lastna pravila. Kar je bilo treba izpremeniti, je bilo izpremenjeno, in to za dolgo časa. Angleži so bili v tem pogledu jako konzervativni; ako ni bilo nujnih razlogov, niso uvajali novosti in tudi mednarodni board je uvajal izpremembe samo s štiri petinsko večino. Najprej je bila določena velikost vrat in igrišč, vrata sta takrat tvorila dva stebra, ki sta bila povprečno zvezana s trakom namesto današnje prečke. Dalje je bilo sklenjeno, da je treba pred začetkom žrebat za izbiro igrišča in po odmoru menjati stran. L. 1880. je bila vpeljana kazni izključitve, l. 1882. je bilo mesto traka predpisano prečka in sklenjeno, da se meče žoga iz auta z obema rokama. L. 1884. sta nastopila stranska sodnika in sodnikova žoga, 1888. je žoga dokončno dobila predpisano težo, 1890. je bila med kazni v igri uvrščena enajstmetrovka, l. 1891. pa je bil izdan še predpis o mrežah na vratih in da se igra podaljša za izvajanje penala, ki je prisojen v zadnjih sekundah igre.

Tako so dobila pravila svojo današnjo obliko, vsaj v vseh bistvenih točkah. Male izpremembe so bile tudi še pozneje uvedene, toda le s težavo in po dolgih debatah. Od 1918—25 so trajala pogajanja preden so pri off-sidu znižali število igralcev, ki jih mora imeti igralec pred seboj, da ni v off-sidu, od 3 na 2. Iz l. 1920. je določilo, da pri metanju žoge iz auta off-side odpade, od l. 1920. morajo biti igralci pri izvajanju 11 metrovke razen vratarja in igralci, ki jo izvaja, vsaj 9 m oddaljeni od žoge. L. 1924. je mednarodni board sklenil, da se pasivni off-side (igralce v off-sidu ne vpliva na igro) ne sme kaznovati. Razen tega so v zadnjih letih še prišli v veljavo izpremembe, da dobi pri napačnem unetu žoge nasprotnik pravico uneta, dalje indir. prosti strel kot kazni za nesportno obnašanje, vratar sme napraviti žogo v roki 4 korake, dočim je smel prej le dva. Sedaj smejo biti igralci pri izvajanju prostega udarca samo takrat žogi bližje kakor 9 m, ako stojijo na lastni prečni črti v vratih.

Od začetka niso poznali nogometnih sodnikov, kapetana moštva sta rešila vsa sporna vprašanja, za kar pa je bila po-

trebna velika disciplina. Pozneje so se odločili vpeljati posebno osebo kot sodnika v igro, in sicer so poizkušali s tremi, z dvema in danes imamo končno le enega sodnika. Dokler so uporabljali po 3 sodnike, je vsaka stranka imenovala po 1 sodnika, oba sodnika sta si pa nato izvolila vrhovnega sodnika. V prvi mednarodni tekmi Anglije s Škotsko l. 1872. sta vodila dva sodnika tako, da je vsak sodil po eno polovico igre.

S tem zaključimo naš kratki pregled razvoja nog. pravil.

Socialna politika

Socialna pomoč kmečki materi

Na razstavo o varstvu otrok in materinstva v Beogradu je poslala tudi Slovenija mnogo zanimivega in doslej neznanega gradiva. Posebno značilna je ponazoritev delovanja ljubljanske porodnišnice, ki pravi, da se je l. 1936. zateklo vanjo 2186 žena, od katerih jih je bilo skoraj 40% iz Ljubljane, ostalih 60% pa iz kmetijskih krajev, zlasti onih, ki gravitirajo v Ljubljano. Te številke dovolj jasno pričajo, da je slovenska kmečka mati vse preveč zapostavljena in da se pomoč nudi predvsem meščankam, ki se jim prožijo vse mogoče olajšave, kmetice pa morajo služiti svojemu materinskemu poklicu v slabih higienskih razmerah. Iz tega je dovolj jasno razvidno, da je higienska in socialna pomoč nepravilno razdeljena in da bi morala država najti možnosti, kako v dovoljni meri zaščititi tudi kmečko mater, ki je v najusodnejših trenutkih prepuščena sama sebi ali pa nestrokovni pomoči.

Druga važna grafična tabela na beograjski razstavi nam govori o tem, da 80% vseh ljubljanskih mater rodi v porodnišnici, ostale pa v domači hiši. Iz tega je upravičeno sklepati, da naj mesto skrbi za svoje porodnice, država pa naj prevzame skrb za one kmečke žene, ki pri sedanjih razmerah ne morejo biti deležne zdravniške pomoči. To bi bilo ne le socialno pravično, temveč tudi nujno že zaradi tega, ker daje kmečka žena narodu več in tudi boljšega naraščaja kakor mestna. V interesu zdrave prihodnosti slovenskega naroda je, da poskrbimo za našo kmečko mater in da je ne smemo prepuščati samo njeni nesebični požrtvovalnosti, temveč da jo v teh njenih velikih osebnih žrtvah vsestransko podpremo.

REŠITEV KRIZANKE ŠTEV. 2.

V o d o r a v n o: repatica, opat, Nim, kisik, ga, ar, karat, kal, ro, Mr., orel, Rič, Reti, el, Sinaj, Veleja, Ana, ata lani, alt. — N a v p i č n o: rokav, Rendl, Epir, Milena, pas, Krí, lan, Atika, se, kolonija, in, Renata, cigareta, al, Anatolija.

Darujte za azilni sklad PTLI

KRALJICA MARIJA ROMUNSKA:

Zgodba mojega življenja

Hiše igralcev so poimenovane po njihovih vlogah. Tako srečamo v tem kraju hišo Kristusovo, posestvo svetega Petra, stanovanje Marije Magdalene in drugih.

Mi smo stanovali v hiši Device Marije, neke deklice s plemenitim izrazom »trpeče Matere« v obličju, ki je stregla v gostilni svojega očeta, pravega kmečkega krščanca.

Igrati zveščarja je seveda največja čast. Tisti, ki ga za to izberejo, se mora izkazati vrednega v popolni meri, ne samo s svojim obrazom, ampak tudi po svojem vsakdanjem življenju.

Kristus tiste predstave, katero smo mi gledali, je bil neki tesar; vzrok več za ustvaritev pravega razpoloženja. Sedanji Kristus je lončar; neka v Oberammergau živeča prijateljica mi je poslala krasne vrče in skodelice, ki jih je izdelal.

Oberammergauske igre spadajo med moje najgloblje doživljaje. Razpoloženje v vasi je bilo slavno in vzvišeno. Vse naokoli so se svetile pisane preproge lepih pomladanskih travnikov. Dr. X., ki je pokazal svoje najboljše lastnosti, je stopnjeval to razpoloženje še bolj s svojimi poučljivimi pripovedovanji in je mnogo dopomogel, da je postal ta izlet nekaj čisto svojevrstnega in velikega. Še dandanes mislim na tiste dneve kakor na nekaj nad vsakdanost vzvišenega.

In še krajek obisk pri ljudeh, ki so živeli v naši

45

bližini in so nam življenje olajševali — k našim zvestim služabnikom.

Lakaj naših otroških in šolskih sob Wiener, služkinji Matilda in Roza, sluga našega brata, hlevar Schaub in rosenauski kastelan Meister so bili najvažnejši služabniki našega koburškega gospodarstva.

Wiener je bil debel in je imel komično napet trebuh. V obraz je bil rdeč, zgornja ustnica mu je močno štrlela naprej in se je zdela kakor da ji je nerodno, da je gladko obrta. Znal je biti dostojanstven in domač obenem. S svojim govorjenjem v neki angleško-nemški mešanici je vedno zadel žebelj na glavo. Čisto posebne vrste je bil njegov nalezljivi smeh. Vsa dolga leta je bil vdan služabnik pravega kova. Preživel je skoraj vse ostale služabnike in je bil na stara leta Babyn faktotum. Ljubil je našo sestro z očetovsko ljubeznijo in skrbel za njo z neverjetno skrbnostjo. Umril je med svetovno vojno.

S služkinjo Matildo je bil Wiener v neprestanem boju, ker sta v svojem delu često trčila drug ob drugega in sta se tudi bojevala za našo naklonjenost. Matilda ni imela nobene lastnosti odličnih angleških služkinj. Bila je bolj podobna krepkemu kmečkemu dekletu. Njen obraz je bil poln, toda ne tak, da bi mogel otrokom ugajati. Njene starosti ni bilo mogoče določiti; značilno je bilo zanjo le to, da so ji pravili že v mladosti »stara Matilda«. Že zgodaj je izgubila moža in je tako ostala sama s svojim sinom, katerega je nad vse ljubila. Toda smisel njenega življenja je bil v skrbi in ljubezni za vojvodske otroke. Njena potrpežljivost nasproti nam je bila brezmejna. Mi pa smo jo imeli najbolj radi zato, ker nam je prinesla vsako nedeljo

izvrstne koburške piškote. Tudi ona se je naučila nekega angleško-nemškega žargona, v katerem se je izražala zelo prosto, zlasti kadar se je kregala z Wienerjem. Brez Matilde Koburg ne bi bil Koburg. Mało preden sem zapustila hišo staršev in si ustvarila svoj lastni dom v daljni tuji deželi, je Matilda spremenila pot svojega življenja tako, kakor ni bilo prav nič v skladu s pridevkom »stara Matilda«. Nam tedaj niso ničesar povedali, in ko je odšla, so dejali le, da je zbolela in je bolna. Pozneje sem spoznala, da je bila njena bolezen kaj naravna in je obstajala v tistem, kar je poklic žene kot vzdrževalke človeškega rodu.

Roza je pričela svojo »kariero« kot Alfredova sobarica in se je sijajno izkazala. S smehljajem na obrazu je prenašala vse njegove sitnarije, zlasti tudi tedaj, ko je z osemnajstimi leti postal poročnik in so se mu zdeli najvažnejša vprašanja življenja pravilno zlikana obleka, prava višina ovratnika, oblika hlačnic itd., kakor pri vseh takih mladičih. Rozin široki, rdečebelni obraz na zavaljenem telesu z velikimi nogami, je bil vedno pripravljen na ukaze in tudi njene roke so neprehoma čakale na delo.

Za časa Alfredove bolezni se je izkazala Roza kot izvrstna bolničarka in njene debele roke so ga položile tudi v rakev, ko nas je mnogo prezgodaj, komaj štiri in dvajset let star za vselej zapustil. Po smrti ubogega Alfreda je postala Roza mamina sobarica, in za čas svetovne vojne njena hišna oskrbnica. Ostala je pri njej vse do njene smrti in je še sedaj, popolnoma krepka in zdrava, v službi mojih sestra kot nadzornica starega koburškega doma.

»Dalje jutri«

S sodišča

Oče in njegov nezakonski sin

Fras Martin je sicer čevljar v Jiršovcih, vendar mu čevljarsko delo nič preveč ne diši; Fras rajši krade; 20krat je bil že kaznovan. Ima pet otrok, med njimi enega, ki se piše Franz Bezjak in ki je nezakonski. Letos, takrat ko so zorele marelice, sta se oče in sin srečala. Drugače ne živita skupaj.

»Pri Čehu v Grajenščaku zorijo marelice«, je dejal čevljar. — »Bi bilo«, mu je prikimil sin.

Tako sta začela. Julija sta pokradla Čehu marelice, nekaj dni za tem sta vlomila pri Postraku v Grajenščaku ter mu odnesla iz kleti steklenice slivovke, tropinovca, droženke in šmarnice. Potlej zno va kokoši, nekajkrat v Grajenščaku pri Rošlu in Kokolu, enkrat pa v Vintarovcih. Ukradeni sta deloma pojedla doma, deloma pa prodala v Maribor.

Fras je bil obsojen na 2 leti in 6 mesecev težke ječe, za tri leta pa je izgubil častne pravice. Sinko pa je dobil 10 mesecev strogega zapor. Fras bi dobil več, pa se je kesal pred sodniki; zato ga niso kaznovali s pridržanjem po prestani kazni. »Nikdar več«, je dejal pred sodniki, da ne bo prišel več pred nje. Ali kdo ve, saj ne ve tega niti Fras sam. Volja je bila pri njem vsekakor dobra.

Sleparije selskega pismonoše

36 letni Franc Lešnik je že 1935 kot selski pismonoša za Rošpoh, Jelovec, Brestrnico in Kamnico uporabil 2000 din zaupnega denarja. Pravi, da mu je takrat umrl otrok ter ni imel za pogreb. Ali Lešnik je poznejša leta nadaljeval z malverzacijami, in sicer vse dotlej, dokler ga niso razkrinkali. Opeharil je nad 30 strank za kakih 29 tisočakov. Na kaznicah je ponarejal sproti podpise strank, ki bi jim moral izplačati denar. Nadalje je še sprejemal od ljudi denar, da bi jim ga odposlal. Nekateri, ki ne vedo, da se ne sme selskemu pismonoši izročiti več kot 250 din, so mu dajali celo večje vsote. Uničil je pa pismonoša tudi nekatera priporočena pisma, dopisnice ter telegrame, ker se je bal, da bi

mu prišli preko njih na sled. Ko mu je neka stranka povedala, da bo šla na pošto polzvedet, kako je z denarjem, ki ga ni dobila, ji je rekel, da bo že sam uredil pri pošti. In res ji je drugi dan prinesel denar.

Končno so ga pa razkrinkali; dejanja je deloma priznal, deloma pa se je izgovarjal, da je denar izgubil. Ali take laži so za sodišče vse preveč otipljive.

Lešnik je tudi pred sodiščem priznal vse malverzacije, ki mu jih je očitala obtožnica. Izgovarjal se je, da je poneveril zato, ker je imel majhno plačo. Na kar ga je predsednik malega kazenskega senata vprašal: »So tisti več imeli, ki ste jim vi denar jemali?« — »Nekateri so bili siromaki,« je odgovoril obtoženec. — »Da,« je dejal sodnik, »siromaki so bili: invalidi, vdove in sirote!«

Prvič je poneveril Lešnik denar 26. avgusta 1936. Takrat je podpisal sam imena dveh, ki bi jima moral nakazati okrog 12.000 din. Malverzaciji niso prišli takoj na sled in Lešnik je poneverjal naprej še kakih deset mesecev. Pred sodniki se je zagovarjal sila nerodno, da je res čudno, da ga tako dolgo niso zasledili. Poneverjeni denar je poštna uprava oškodovanecem vrnila.

Franc Lešnik je bil obsojen na 1 leto 4 mesece težke ječe, za 3 leta pa so mu odvzeli častne pravice. Nadalje je odpuščen iz državne službe ter mora povrniti poštni upravi 24.705'68 din škoda. Lešnik si je pridržal tri dni premisleka za priziv proti visoki kazni.

Radio

Torek, 11. oktobra.

Ljubljana, 11. Solska ura. — 12 Opoldanski koncert. — 18 Popoldanska zabavna glasba. — 20 Orkestrski koncert. — 20.30 Veselogra. — 22 Napovedi, poročila, nočna glasba. — Beograd, 12 Opoldanski koncert. — 22 Orkestrski koncert. — 22 Napovedi, poročila, nočna glasba. — Sofija, 19.30 Večerni koncert. — Praga, 19.30 Češka glasba. — Varšava, 21 Komorna glasba. — Pariz, 22 Francosko-belgijski koncert.

Zanimivosti

„Naravno“ zdravljenje in zdrav razum

ROMANTIKA V ZDRAVILSTVU. — POMEN IN VREDNOST LJUDSKE MEDICINE

Gibanje »Nazaj k naravi« je že marsikoga spreverglo v fanatičnega privrženca »naravnega« zdravljenja in s tem nasprotnika »neprirodnih« zdravil in zdravljenja sploh. Zdrav človeški razum bi pa vendarle nihal med odločitvijo, kaj je na tem svetu »naravno« in kaj »umetno«. Korenine tega nauka tičijo globoko v primitivni ljudski veri v idealen raj, iz katerega smo bili zaradi greha ali moderno rečeno zaradi civilizacije izgnani. Romantičen pojem narave, ki sentimentalno poklanja človeškim otrokom svoje darove, samo če odprejo naročje soncu, vodi in zraku, brani pristašem naravnega zdravljenja priznati kakršen koli človeški zdravniški poseg v bolezen.

Naravno zdravljenje je staro, toda še vedno spremlja oficiole medicino, kar pač izvira iz človeškega nagona do opozicije. Vendar je bila v ljudski medicini vedno slutnja resnice, ki so jo znali zdravniki vedno prav uporabiti. V današnji dobi se pojavlja prirodno zdravljenje v Združenih državah kot sorodna »krščanska veda« (Christian Science), ki je tudi nasprotnik umetnih zdravil. Njeni pristaši uporabljajo samo olja, s katerimi mažejo bolne in pri tem molijo. Trdijo,

da je umrljivost pri njihovem načinu zdravljenja prav tako velika kakor pri oficiole metodi. V Nemčiji je zdaj naravno zdravljenje v velikih časteh. Je namreč neodvisno od zdravil (ki jih morda izdelujejo židje...), pomeni pa tudi delen povratek k poganstvu in staremu germanskemu mitu. Vsi ti nauki domnevajo, da so našli ono »edino potrebno« za zdravje in ga zato enostransko propagirajo. Vsi ti nauki pa imajo to napako, da enega od tisoč pogojev dobrega zdravja smatrajo za edinega. Surova redkev je dobra, toda sama še ne zadostuje za obvarovanje pred boleznijo. Pravilna drža telesa je gotovo koristna za dobro stanje organov, toda sama še ne jamči za zdravje. Dihalne vaje so koristne za pljuča in celotno stanje organizma, toda edino zveličavne zaradi tega še niso. Tako bi lahko nadaljevali z naštevanjem do neskončnosti. V bistvu je namreč vedno priporočala take stvari tudi oficiole medicina, ni pa temu nikoli pripisovala kako absolutno jamstvo za ohranitev zdravja in kak mističen pomen, kakor dela to za naše današnje pojme precej romantična »naravna medicina«.

Zračno bombardiranje ni uspešno

IZKUŠNJE V KITAJSKO-JAPONSKI VOJNI SO POKAZALE, DA SO POSLEDICE NAPADA IZ ZRAKA NE ZNATNE.

Te dni se je vrnil s Kitajskega ameriški pomorski častnik, ki ga je pred letom dni poslal tja ameriški generalni štab kot opazovalca. Po povratku je častnik priobčil članek, v katerem opisuje učinek japonskih letal pri bombar-

diranju kitajskih mest in različnih vojni objektov. Mnenja je, da je bil učinek teh napadov vedno zelo neznaten. Zdi se celo, da se nobeden izmed teh napadov ni »izplačal«. To so opazili tudi nestrokovnjaki, in med njimi tujci,

ki živijo na Kitajskem, je nastala pri-slovica, da stane Japonce jama, ki jo napravijo s svojimi avionskimi bombami, 2000 dolarjev, Kitajci pa imajo pri zasuvanju iste jame stroškov — 0.60 dolarja.

Cilji teh japonskih zračnih napadov so bili v glavnem vojni aerodromi, železniške postaje, skladišča municije in vojašnice. Kot enega najznačilnejših primerov za svojo trditve navaja ameriški vojak bombardiranje železniške proge Kanton—Hankov. Čeprav so Japonci bombardirali to progo nešteto krat, vendar nikoli na njej ni bil promet prekinjen. Prav tako japonski avioni niso

mogli resno ogroziti parniškega prometa na reki Jangtse. Japonski zračni napadi na kitajska vojna letališča so tudi ostala brez pomembnejših posledic. Zelenih uspehov niso dosegli Japonci niti pri napadih s pomočjo velikih letal, tako imenovanih »letečih trdnjav«. Ti avioni so predstavljali za kitajsko protiletalsko topništvo odlične cilje: samo v času treh dni so jih Kitajci zrušili okoli trideset. Stvarni uspeh so dosegli Japonci le pri zračnem bombardiranju kitajskih vasi. V eni vasi je bilo ubitih samo pri enem zračnem napadu povprečno 100 ljudi, ranjenih pa več sto.

Deset zapovedi za zakonsko srečo

Nekje v Ameriki, kjer imajo na leto več kot deset tisoč porok in več kot štiri tisoč ločitev, je vlada izdala deset za-povedi za moža in ženo. Izrazila je s tem upanje, da se bo družinsko življenje zelo izboljšalo, če se bosta mož in žena držala teh zapovedi.

Zapovedi za moža:

1. Bodi samo toliko velikopotezen, kolikor ti dopuščajo sredstva.
2. Ne vtikaj se v gospodinjstvo.
3. Bodi vesel. Nič ne razdraži žene bolj, kakor če pride mož domov in nič ne govori ali pa samo godrnja.
4. Bodi s svojo ženo obziren.
5. Pokaži ji, da jo ceniš bolj kakor druge žene.
6. Ne delaj ji zmeraj očitkov.
7. Svojega stanovanja ne izberi preblizu svojih ali njenih staršev.
8. Do služabnikov bodi vljuden, toda ne preveč.
9. Glej na svojo zunanost.
10. Bodi dober in pravičen oče svojim otrokom.

Zapovedi za ženo:

1. Ne bodi preveč objestna.
2. Pazi na red v svoji hiši.
3. Ne zanemarjaj sebe tako zelo, da izgubiš vso svojo privlačnost.
4. Pazi, da ne boš s svojo obleko in lišpanem in obnašanjem obračala pozornosti drugih moških nase.
5. Ne zmanjšuj očetovega vpliva nad otroki.
6. Ne ukvarjaj se ves dan s svojo materjo.

7. Ne poslušaj svojih sosedov in svojih prijateljev, kadar moraš odločiti o svojem domu.

8. Ne ponižuj svojega moža pred drugimi.

9. Smehljaj se in bodi postrežljiva.

10. Ne pripoveduj svojemu možu vedno zgodb o služkinjah.

DOM LENOBE

Nedavno so odprli v Bostonu v Severni Ameriki sanatorij, ki ga je njegov ustanovitelj imenoval »Dom lenobe«. V tem domu morajo imeti gostje popoln mir. Vsakdo pa mora seveda tudi sam obljubiti, da se bo vzdržal vsake, pa tudi najmanjše dejavnosti. Številno osebje, s katerim razpolagajo gostje, jih mora postreči tudi v najneznatnejših stvareh. Poselne oskrbovalke odpirajo, berejo in odgovarjajo na pisma, služabništvo pa pomaga gostom pri umivanju, oblačenju in drugih opravkih, za katere so zelo izvežbani. Obiski seveda niso dovoljeni, ker zahteva govorjenje preveč truda.

× Nemi film je še vedno zelo razširen po svetu. Po podatkih Društva narodov predvaja neme filme še okoli 30.000 kinematografov. Samo v Franciji jih je še blizu tisoč.

× Nad 1 milijon izvodov sv. pisma so prodali lani v Nemčiji. V primeri z l. 1936. je število poraslo za 165.000.

× Tudi Indijanci so priredili lepotni konkurs, na katerem so izbrali svojo kraljico lepote.

Razno

TOMAŽEVA ŽLINDRA 18%, vagonke pošilke, franko vagon Ljubljana po 92 din za 100 kg; vsak nadaljnji odstotek 6 din. Kmetijska družba, Maribor, Melje, telefon 20—83. 1494

PRISTNE KRAJSKE KLOBASE zopet dnevno sveže na zalogi. Z. Anderle, Maribor, Gosposka 20. 1674

GOSPODINJE!

Veliko izbiri okusnega kruha in izbornemu pecivu Vam priporoča pekarna Rakuša, Koroška c. 24. 1254

Posest

PRODAM PARCELO

z že obstoječo stanovanjsko barako. — Vojak, Limbuš št. 144. 1823

Stanovanje

Lepo opremljeno SOBO oddam s 15. oktobrom. Koseskega ul. 37. 1826

SOBO S ŠTEDILNIKOM oddam. Pušnikova ul. 12, za Rapidom. 1825

Lepa, prazna, sončna SOBA s posebnim vvhodom se odda. Koroška c. 50. 1821

V nalem

TRGOVSKI LOKAL dam v najem, Maribor, Stritarjeva ulica 5. 1705

Citajte, »Večernik«

Prodaj

PŠENICO IN JEČMEN za seme, cvetlični med in jabolka oddaja Kmetijska družba, Melje 12. 1640

VIOLINA

mojstrska, ugodno na prodaj. Naslov v upravi. 1824

Službo dobi

Simpatična in prikupljiva SLUŽKINJA, katera ima veselje do gostilne, se sprejme. Prednost imajo z znanjem nemščine. Gostilna Zdolšek, Laznica pri Limbušu. 1822

Pouk

NEMŠČINA, ITALIJANŠČINA, FRANCOŠČINA

po lahki, hitri metodi. Individualen pouk. Zajemčen uspeh. Aleksandrova c. 14. l. 1660

levo.

FRANCOŠČINO, ANGLEŠČINO

NO poučujem, uspeh garantiran. Konverzacija in teorija. Ponudbe pod »Uspeh« na upravnem listu. 1786

Spomnite se CMDI

Naše novo

volneno in svileni blago za jesen

je zopet nekaj posebnega v okusu in kvaliteti Oglejte si našo zalogo, ker je to v Vašem lastnem interesu

Tekstilana Büdefeldt - Maribor 14

Gosposka

SETA
VLOŽEK

varuje noge, čevlje in nogavice